

Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан

факультету педагогічної освіти

 доц. Герцюк Д.Д.

“30” серпня 2019 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мовленнєві системи та їх порушення

Галузь знань 01 – Освіта / Педагогіка
Спеціальність 016 - «Спеціальна освіта»
Освітній рівень – перший (бакалаврський)

Львів – 2019

Робоча програма з дисципліни «Мовленнєві системи та їх порушення» для студентів за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» спеціальністю бакалавр спеціальної освіти), галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка «30» серпня, 2019 року.
– 14 с.

Розробник: асистент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти Породько М. І.

Робоча програма затверджена на засіданні спеціальної освіти та соціальної роботи

Протокол № 1 від „30” серпня 2019 року

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Островська К.О.)
(прізвище та ініціали)

© Породько М.І., 2019

© ЛНУ ім. І. Франка, 2019

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 0101 «Педагогічна освіта»	Нормативна	
	Спеціальність 016 «Спеціальна освіта»		
Модулів – 1	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання —		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		1-й	1-й
		Лекції	Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1/1,5 самостійної роботи студента - 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	32 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	Практичні, семінарські
		48 год.	16 год.
		Лабораторні	Лабораторні
		—	—
		Самостійна робота	Самостійна робота
		70 год.	126 год.
		Індивідуальні завдання: год.	Індивідуальні завдання: год.
Вид контролю: <i>залік.</i>	Вид контролю: <i>залік.</i>		

2. Мета та завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

2.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Мовленнєві системи та їх порушення» є засвоєння студентами знань про сутність та особливості мовленнєвої діяльності, ознайомлення з анатомо-фізіологічними основами мовлення, видами та причинами порушень мовлення у дітей та дорослих. Ознайомлення із захворюваннями органів мовлення.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Мовленнєві системи та їх порушення» є:

- ознайомити студентів із лінгвістичним та фізіологічним особливостями мовленнєвої діяльності;
- допомогти студентам зрозуміти неврологічний та фізіологічний механізм мовлення в нормі;
- розкрити зміст і причини порушень мовлення та захворювань органів мовлення;
- ознайомити з категоріями травм та ушкоджень органів мовленнєвої діяльності.

2.3. Компетентності (за освітньою програмою)

2.3.1. Загальні компетентності

- ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК-6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК-7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК-8. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК-9. Здатність працювати в команді.

2.3.2. Спеціальні (фахові компетентності)

- ФК.-4. Здатність до застосування сучасних знань про особливості розвитку дитини як суб'єктів навчального, корекційно-освітнього і навчально-реабілітаційного процесів на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку і дизонтогенезу.
- ФК.-6. Здатність до застосування медико-біологічних знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту корекційного, навчально-реабілітаційного процесу спеціальної освіти.

2.4. Програмні результати навчання (за освітньою програмою)

- РН 1. Знати теоретичні аспекти особливостей розвитку і освіти людини, яка має обмежені можливості життєдіяльності, особливостей становлення і соціалізації її як особистості.
- РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо) та реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 години 5 кредитів ЄКТС.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи мовлення та мовленнєвої діяльності

Тема 1. Основи мовлення та мовленнєвої діяльності

Лінгвістична основа мовленнєвої діяльності. Розвиток мовленнєвої діяльності. Мовленнєві системи та їх роль в мовленні людини. Роль слуху і зору в розвитку мовлення. Поняття про мову, мовлення, мовленнєву діяльність. Методологічні характеристики мови і мовлення

Контрольні запитання та завдання

1. Охарактеризувати етапи, закономірності та особливості формування і розвитку мовлення та мовленнєвої діяльності дітей раннього і дошкільного віку.
2. Описати співвідношення біологічних і соціальних факторів мовленнєвого розвитку.
3. Описати будову мовленнєвого апарату людини.
4. Дослідити центральний і периферійний мовленнєвий апарат людини.
5. Описати будову центрального мовленнєвого апарату, визначити його функції.
6. Охарактеризувати будову периферійного мовленнєвого апарату, визначити його функції.

Тема 2. Анатомио-фізіологічні основи мовлення

1. Будова мовленнєвого апарату.
2. Центральний і периферійний мовленнєвий апарат.
3. Будова центрального мовленнєвого апарату та його функції
4. Будова периферійного мовленнєвого апарату та його функції
5. Фізіологічний механізм мовленнєвої діяльності

Контрольні запитання та завдання

1. Будова центрального мовленнєвого апарату та його функції
2. 4. Будова периферійного мовленнєвого апарату та його функції
3. Фізіологія мовлення
4. Схематично зобразити в зошиті органи мовлення

Тема 3. Анатомія органів мовлення

Будова черепа. Будова носової, ротової порожнини, горлянки, гортані. Будова підголосової порожнини. Анатомио-фізіологічні особливості м'язів обличчя.

Контрольні запитання та завдання

1. Будова черепа
2. М'язовий апарат (обличчя, шия)
3. Кровообіг органів мовлення

Тема 4. Іннервація органів мовлення

Центральна нервова система. Периферична нервова система, що бере участь у акті мовлення. Провідність нервової системи. Неврологічні основи мовлення

Контрольні запитання та завдання

1. Групи нервів, що керують мовленнєвою діяльністю.
2. Анатомія центральної нервової системи
3. Центри мовленнєвої діяльності в ЦНС
4. Функції блоків мозку

Тема 5. Нейрофізіологічні основи мовлення.

Роль правої та лівої півкулі у фізіологічному мовленнєвому аспекті.
Латералізація та центри мовлення.

Контрольні запитання та завдання

Замалювати у зошиті зони іннервації шкіри трійничним нервом.

Тема 6. Фізіологія мовленнєвого апарату

Основні властивості акустичних мовленнєвих сигналів. Механізм артикуляції. Співочий голос та його характеристики.

Контрольні запитання та завдання

1. Діяльність периферійного мовленнєвого апарату
2. Фізіологічні механізми мовної діяльності
3. Мовленнєвослуховий аналізатор. Мовленнєворуховий аналізатор.

Тема 7. Патологічні стани носової порожнини, ротової порожнини

Чужорідні тіла носа. Запальні процеси, носові кровотечі, гнусавість. Аномалії розвитку, травми та чужорідні тіла горла. Ангіна. Хронічний тонзиліт. Аденоїди і гіпертрофія піднебінних мигдаликів. Фіброма носогорла та парез м'якого піднебіння. Дефекти губ та піднебіння. Дефекти язика. Дефекти щелеп та зубів. Нервово-м'язеві порушення

Контрольні запитання та завдання

1. Виховання дитини з незрошенням м'якого та твердого піднебіння.

Тема 8. Захворювання гортані

Аномалії розвитку, чужорідні тіла та травми. Гострий ларингіт та стеноз гортані. Фіброми голосових складок. Злоякісні пухлини та нервово-м'язеві порушення.

Контрольні запитання та завдання

1. Охарактеризуйте причини порушення діяльності гортані
2. Замалювати основу гортані, позначити хрящі гортані та м'язи, що приймають участь голосоутворенні

4. Структура навчальної дисципліни

	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма

Назви змістових модулів і тем	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Основи мовлення та мовленнєвої діяльності												
Тема 1. Основи мовлення та мовленнєвої діяльності	12	4	6			12						
Тема 2. Анатомо-фізіологічні основи мовлення	13	4	6			10						
Змістовий модуль 2. Мовленнєві системи та їх порушення												
Тема 3. Анатомія органів мовлення	19	4	4			8						
Тема 4. Іннервація органів мовлення	9	4	8			10						
Тема 5. Нейрофізіологічні основи мовлення	9	4	8			8						
Тема 6. Фізіологія мовленнєвого апарату	9	4	4			6						
Тема 7 Патологічні стани носової порожнини, ротової порожнини	9	4	8	-		8		-	-	-		
Тема 8. Захворювання гортані	12	4	4			8						
Усього годин	150	32	48			70						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основи мовлення та мовленнєвої діяльності	6
2	Анатомо-фізіологічні основи мовлення	6
3	Анатомія органів мовлення	4
4	Іннервація органів мовлення	8
5	Нейрофізіологічні основи мовлення	8
6	Фізіологія мовленнєвого апарату	4
7	Патологічні стани носової порожнини, ротової порожнини	8
8	Захворювання гортані	4
...	Разом	48

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Етапи, закономірності та особливості формування і розвитку мовлення та мовленнєвої діяльності дітей раннього і дошкільного віку.	5
2	Співвідношення біологічних і соціальних факторів мовленнєвого розвитку.	5
3	Охарактеризувати будову периферійного мовленнєвого апарату, визначити його функції	4
4	Описати будову центрального мовленнєвого апарату, визначити його функції	5
5	Схематично зобразити в зошиті органи мовлення	4
6	Будова периферичного мовленнєвого апарату: носової, ротової порожнини, горлянки, гортані.	4
7	Замалювати та охарактеризувати підголосову порожнину	4
8	Групи нервів, що керують мовленнєвою діяльністю.	5
9	Анатомія центральної нервової системи	5
10	Центри мовленнєвої діяльності в ЦНС	5
11	Функції блоків мозку	4
12	Схематично зобразити механізм фонації	4
13	Замалювати у зошиті зони іннервації шкіри трійничним нервом	4
14	Неврологічний зв'язок між зором і мовленням	4
15	Замалювати основу гортані, позначити хрящі гортані та м'язи, що приймають участь голосоутворенні	4
16	Виховання дитини з незрозумінням м'якого та твердого піднебіння	4
	Усього	70

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено

10. Методи навчання

Навчальна робота з курсу проводиться у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи студентів. На усіх формах використовуються словесні, наочні та практичні методи з використанням комп'ютерних засобів.

11. Методи контролю

З курсу „Мовленнєві системи та їх порушення” систематично проводиться поточний, підсумковий, тестовий контроль. До поточного контролю відносять демонстрування та проведення завдань для самостійної роботи на практичних заняттях. До підсумкового і тестового – тестування з основних тем програми.

Засобами поточного контролю є:

1. Усне опитування на практичних заняттях
2. Тестові завдання
3. Оцінка індивідуальних письмових завдань
4. Оцінювання індивідуальних науково-дослідних робота
5. Оцінка виконання практичних робіт

Заходами підсумкового контролю будуть проведення екзаменів

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для іспиту

Поточне тестування та самостійна робота								всього	іспит	Сума
Змістовий модуль 1,2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		50	100
5	5	8	8	6	8	5	5	50		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Знання студента оцінюються за чотирибальною системою: відмінно, добре, задовільно, незадовільно.

Оцінка «відмінно»; ставиться студенту в такому випадку: дана повна правильна і ґрунтовна відповідь на поставлене теоретичне питання; наведені всі необхідні методологічні, за необхідності графічні матеріали, які розкривають суть поставленого питання; проведено ґрунтовний аналіз проблеми та зроблені висновки в напрямі її вирішення.

Оцінка «добре»; ставиться студенту в такому випадку: правильно і з достатньою повнотою викладено суть поставленого питання; приведені аргументи викладають суть поставленого питання в цілому; вирішує поставлену задачу в повному обсязі; допущено несуттєві неточності у висвітленні поставлених питань.

Оцінка «задовільно» ставиться студенту в такому випадку: за загальні знання і розуміння основного матеріалу як теоретичної, так і практичної частини завдання; у відповідях немає чіткості, логіки і послідовності викладення матеріалу; не повністю висвітлено суть питання; зокрема, не вистачає необхідних аргументів, які розкривають суть поставлених питань.

За невиконання мінімальних вимог оцінки «задовільно» студент може отримати оцінку «незадовільно»

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
26-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Курс лекцій з тем, що виносяться на теоретичне опрацювання.
2. Підручники та посібники.
3. Плани практичних занять.
4. Завдання для самостійного опрацювання.
5. Базова та допоміжна література.
6. Пакети завдань для здійснення контролю: тестові завдання, контрольні роботи, питання до заліку, блок запитань і завдань для самоконтролю за самостійно опрацьованим навчальним матеріалом.

14. Рекомендована література Основна

1. Яковлева С.Д. Анатомо-фізіологічні та клінічні основи дефектології. – Херсон: Персей, 2001.
2. Логопедія / [Шеремет М.К., Тарасун В.В., Конопляста С.Ю. та ін.] : за ред. М.К. Шеремет. – [друге видання, перероблене і доповнене] – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010.
3. Логопедія: підручник / За ред. М.К.Шеремет . – Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015.
4. Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник/ Шеремет М.К., Мартиненко І.В. – К.: КНТ, 2006.

5. Яковлева С.Д. Анатомо-фізіологічні та клінічні основи дефектології. – Херсон: Персей, 2001
6. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій / Н.А. Лопатинська. – К. : Видавничий дім «Слово».2017. –152с.
7. Головка Н.В. Ортодонтія. Розвиток прикусу, діагностика зубощелепних аномалій, ортодонтичний діагноз / Н. В. Головка. – Полтава: УМСА,2003. – 170 с.

Допоміжна

1. Шевага В.М. Невропатологія: підручник/ В.М. Шевага – 2-ге видання, перероблене і доп. – К.: Медицина, 2009.
2. Нейман Л.В. Богомільський М.Р. Анатомія, і фізіологія і патологія органів слуху і мовлення. Підручник М., ВЛАДОС 2013 – 221с.
3. Ріст і розвиток людини: Підручник/В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. – К.: Медицина, 2008. – 400с

15. Інформаційні ресурси

1. Анатомія, фізіологія та патологія органів слуху і мовлення : навч. посібник для студ. ф-ту дошк. та корекц. освіти / уклад. Н. П. Голуб. – Умань : Візаві, 2015. – 116 с.
http://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/4372/1/Anatomia_phiziologia.pdf
2. Зелінська-Любченко, К. О. Фізіологічні механізми мовленнєвої діяльності [Текст] / К. О. Зелінська-Любченко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / за ред. проф. А. Л. Ситченка. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. – № 1 (52). – С. 277–281.
<http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/880>
3. ПСИХОЛОГІЯ МОВЛЕННЯ І ПСИХОЛІНГВІСТИКА: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В.; За заг. ред. Л.О.Калмикової. – К.: ПереяславХмельницький педагогічний інститут, в-во “Фенікс”, 2008. – 245 с.
https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/05/Kalmykova_Psykholohiia-movlennia-i-psykholinhvistyka.pdf